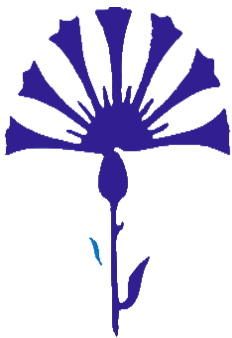


# liberalerna



**Näringspolitiska  
riktlinjer**

# program



# Företagande, hållbar tillväxt och välfärd

## Liberala Visioner

Liberalerna skall bidra till samhällsutveckling och välfärd på Åland med en näringspolitik som skapar goda förutsättningar för företagande och ekonomisk tillväxt.

Vår vision är att Åland skall vara en framgångsrik, självstyrd marknadsekonomi och ett modernt välfärdssamhälle med socialt, ekonomiskt och ekologiskt ansvar

Med ett näringsliv som bygger på klokskap, kunskap, lärande och kreativitet skall Ålands näringsliv ha en stark förnyelse- och anpassningsförmåga.

Åland skall vara det mest attraktiva området i Östersjöregionen för boende, arbete och företagande.

Självständiga och kreativa människor på ett självstyrt Åland skall ha goda förutsättningar att forma och utveckla sin egen verksamhet.

## Allmän analys av nuläget

### *Omvärldstrender*

Förändringarna i omvärlden innebär att ett ökat internationellt och globalt beroende, en individualisering i attityder, kunskaper och värderingar och en snabb utveckling av teknologier. Den immateriella delen i varor och tjänster ökar i betydelse och värderingar och identitetssökande kopplas närmare till konsumtion.

Ett viktigt faktum att beakta är den demografiska utvecklingen med ökat vård- och omsorgsbehov och en ökar tillväxt och produktivitet i näringslivet och den offentliga sektorn.

Nya värderingar och ökat beroende leder till krav på specialisering och samverkan mellan regioner, till exempel kring Östersjön.

Särskilt miljöfrågorna med övergödning och klimatförändring växer fram som en betydelsefull faktor i all mänsklig verksamhet. Hållbar utveckling – ekologisk, ekonomiskt och socialt – är vägledande för alla aktiviteter.

Samverkan med omgivningen i kluster och nätverk kräver en kontinuerlig bevakning av utvecklingstrender och tolkning av forsknings- och utvecklingsresultat av betydelse för Åland.

### *Näringslivets utveckling*

Utvecklingen i världsekonomin och i Ålands närområden innebär både möjligheter och hot för det åländska näringslivet. Nya marknader öppnas för produkter och tjänster med ett högre kunskapsinnehåll och en ökad internationell konkurrens gynnar konsumenterna. Samtidigt kommer allt mer avancerade produkter och tjänster att kunna produceras i länder med betydligt lägre kostnader trots att

avstånd för vissa globaliserade sektorer av varu- och tjänsteproduktion minskar i betydelse.

Ålands position i Östersjön som en tillväxtregion innebär en stark utvecklingspotential.

Ålands välstånd har utvecklats mer genom praktiskt handlag och klokhet i affärer än genom egenproducerad vetenskaplig kunskap. De starka näringarna har vuxit fram under en lång tid och genom att möjligheterna i omgivningen har utnyttjats affärsmässigt.

Men näringslivet är starkt beroende av sjöfartsnäringen med ökad konkurrens och av en låg varuexport till volym och värde i förhållande till importen.

Näringslivets struktur förändras huvudsakligen på marknadens villkor men näringspolitiken kan påverka utvecklingen genom fokuserade insatser på områden som har förutsättningar att utvecklas.

Nackdelarna med småskalighet och transportavstånd kan övervinnas med hjälp av informations- och kommunikationsteknologi (IKT) som bör utgöra en strategisk sektor för näringslivets utveckling på Åland. IKT är både ett hjälpmedel för information och kommunikation i allmänhet, men också en viktig näringssektor som producerar avancerade kunskaps tjänster.

En annan betydelsefull sektor är upplevelseindustrin där den traditionella besöksnäringen med en koncentrerad högsäsong och en regional koncentration har begränsat utbytet för den åländska samhällsekonomin.

## ***Ålands näringsstruktur***

De traditionella näringarna inom primärproduktion (jordbruk, fiske, skogsbruk) och sjöfarten bildar kärnor i den åländska ekonomin med utväxter och kringnäringar som sammantaget utgör grunden till ett starkt näringsliv med utvecklingsmöjligheter i alla regioner på Åland.

### ***Entreprenörskap***

Utvecklingskraften, förnyelse- och anpassningsförmågan, i det åländska näringslivet finns i entreprenörskapet genom nyföretagande och utveckling av etablerade företag.

### ***Sjöfart***

Det finns flera betydelsefulla kringbranscher till sjöfartsnäringen, såsom bank, försäkring, ekonomitjänster, spelunderhållning och också avknoppningar inom bland annat informations- och kommunikationsteknologi (IKT), såsom redovisnings- och bokningssystem och Internetspel.

### ***Livsmedel***

Livsmedelsindustrin, baserad på råvaror från primärproduktionen, bildar ett kluster med i första hand volymtillverkning för den inhemska marknaden inriktad på starka varumärken.

Det finns också en stark tradition av lokal produktion på landsbygden och i skärgården i anslutning till jordbruk, fiske och fiskodling.

### ***Nischföretag***

Även om tillverkningsindustrin är en relativt liten sektor med drygt 10 procent av sysselsättningen finns en rad internationella nischföretag med högt förädlingsvärde inom elektronik, plastindustri och miljöteknologi.

### ***Utländskt ägande***

Det utländska ägandet i Ålands näringsliv har successivt ökat och bland annat aktualiserat förändringar i rätten att idka näring och förvärv av fast egendom.

### ***Arbetsmarknad***

Arbetsmarknaden på Åland har länge varit relativt stabil, men kostnadsläget är relativt högt, särskilt i förhållande till de nya EU-medlemsstaterna i den södra östersjöregionen. Samtidigt som det finns brist på arbetskraft med viss kompetens finns det ungdomar som inte får ett fast jobb.

Inflyttning av arbetskraft försvåras i viss utsträckning på grund av brist på bostäder.

### ***Handel***

Ålands varuhandel visar att exporten är betydligt mindre än importen och att också förädlingsvärdet och kunskapsinnehållet är lägre.

Tjänsthandeln balanserar i dessa avseenden varuhandeln och har en stor utvecklingspotential, särskilt i anslutning till sjöfart.

### ***Handelshinder***

Åland har idag en sämre ställning än övriga regioner ifråga om intern EU-handel. Det är en nackdel för etablering på Åland och för handelsutbytet.

### ***Skattefri handel***

Bevarandet av skattefri handel i trafiken, vilket ofta sammankopplas med gränshandlingen i handeln, är av stor ekonomisk betydelse, vilket har medfört att nackdelar i övrigt med hanteringen av skattegränsen i allmänhet har accepterats.

### ***Turism***

Turismen är en framträdande näring över hela Åland, men lönsamheten är relativt svag, säsongen är kort och verksamheten är relativt koncentrerad till Mariehamn.

## **Liberala mål**

### ***Näringspolitikens inriktning***

Med marknadsekonomi som utgångspunkt kan näringspolitiken inriktas på att skapa långsiktiga verksamhets- och utvecklingsförutsättningar för näringslivet genom infrastruktur, bostäder, välfärdsutveckling och utbildning.

Utöver en allmän inriktning av näringspolitiska åtgärder för att stärka entreprenörskap, kunskapsutveckling och teknologi vill liberalerna stimulera utvecklingen inom ”det maritima klustret”, det vill säga företagande inom och med anknytning till sjöfarten.

En satsning på infrastrukturen för konferenser, kongresser, kultur, idrott och andra inslag inom upplevelseindustrin, såsom måltider, hantverk och konst, kan stärka den åländska utvecklingspotentialen betydligt i alla åländska regioner.

Åland har begränsad skattebehörighet (kommunalbeskattning, extra landskapsskatt), men med en stabil samhällsekonomi genom den finansiella avräkningen (klumpsumma och skattegottgörelse) finns en rad alternativa näringspolitiska instru-

ment utöver fördelning av budgetmedel.

## ***Utbildning en grund för näringspolitiken***

Liberalerna vill samordna närings- och utbildningspolitiken på ett tydligare och mera framtidsinriktat sätt.

Näringslivet utvecklas på marknadsekonomins villkor, men konkurrensen i framtidens näringsliv är beroende av kunskap, kompetens, och i varierande grad av forsknings- och utvecklingsverksamhet, ibland lokalt, men ofta i täta kunskapsmiljöer vid högskolor och institutioner.

Vi vill koppla utbildningsinsatserna till näringspolitiskt strategiska områden genom en profilering av följande områden:

- Sjöfartsutbildning i samverkan med omgivningen
- Informations- och kommunikationsteknologi
- Entreprenörskap och affärskunskap på alla utbildningsnivåer

Nya utbildningslinjer inom hantverk, konsthantverk, formgivning och kultur



De profilerade utbildningar som avgränsas ovan innebär inte att andra utbildningsinriktningar eftersätts. Avsikten är att kontinuerligt avläsa förändringar i omgivningen och det åländska näringslivets behov.



## Liberala konkreta åtgärder

Med utgångspunkt från Ålands närings- och kompetensstruktur, förändringar i omvärlden och de övergripande näringspolitiska riktlinjerna presenterar liberalerna i detta program 15 förslag till konkreta åtgärder eller vidare utredning.

### ***1. Flera samordnade ingångar, många utvägar.***

Näringsavdelningen vid Ålands landskapsregering omorganiseras så att myndighetsutövning och utvecklingsinriktad verksamhet särskiljs. En utvecklingsenhet för alla näringar förläggs till kvarteret iTiden med inriktning på nyföretagande, teknologiutveckling, affärsutveckling och riskkapital som marknadskomplement. Utvecklingsenheten skall samordna verksamheten med andra enheter, utbildningsinstitutioner och intresse- och branschorganisationer.

### ***2. Östersjöunion för sjöfart***

Sjöfartsländerna runt Östersjön kan komma överens om enhetliga stödnivåer och gemensamma beskattningsformer för att säkerställa likvärdiga och gemensamma konkurrensvillkor i en union (Baltic Maritime Union, BMU)

### ***3. Fria affärer***

Begränsningarna i rätten att idka näring på Åland minimeras eftersom affärsverksamheten gynnas av fri konkurrens.

Språket i förhållande till myndigheter och allmänhet på Åland skall vara svenska.

### ***4. Det nya jordbruket***

Primärnäringarna, särskilt jordbruket, har genomgått stora förändringar med konsekvenser för landsbygden och den regionala spridningen av företagande och arbetsplatser.

Vi vill stärka möjligheterna att utveckla affärsverksamhet och företagande i anslutning till de traditionella näringarna på landsbygden och i skärgården. Den utvecklingsenhet i landskapsförvaltningen som vi föreslår skall inriktas på att stöda ett miljövänligt företagande inom alla sektorer.

Det nya jordbruket skapas av både specialisering och breddning av verksamheten.

### ***5. Rätt teknologi***

Den teknologiska kompetensen på Åland blir allt viktigare för näringslivets utveckling. En inventering ger underlag för att bedöma utvecklingsinsatserna.

### ***6. Miljöcertifiering***

Hållbar utveckling som beaktar klimatsituationen, övergödning, kemikalieanvändning och resursförbrukning skall vara vägledande för näringslivets utveckling. Genom miljöcertifiering av användning av bästa möjliga teknologi i verksamheten kan varumärken stärkas och miljöutveckling stimuleras. Miljökrav kan införas som kriterier i olika stödformer.

## **7. Kopp & Sås**

Även om Kultur-och kongresshuset *Alandica* kommer att vara under privat kontroll de närmaste 20 åren finns möjligheter att utveckla besöksnäringen kring kultur och andra upplevelseformer med KK-huset i fokus.

Landskapsregering bör etablera organisatoriska former för gemensam verksamhet genom ”Kultur med offentligt - privat partnerskap” (Kopp) och en ”Samlad åländsk strategi” (Sås). En profilering av upplevelseturism kan utvecklas kring ”hälsa och välbefinnande” (kropp & själ).

## **8. Smaklig måltid**

Åland har möjlighet att utveckla högklassiga, miljövänliga livsmedel med råvaror från lantbruk, fiske och fiskodling.

För att marknadsföra produkterna skall landskapsregeringen samverka med företagen kring en ”matambassadör” med uppgift att främja kvalitetsutveckling, föra ut information och följa konsumenternas åsikter och behov.

En saluhall skulle stärka den åländska livsmedelsprofilen och marknadsföringen.

## **9. Smarta näringspolitiska instrument**

Innan mera beskattningsbehörighet överförs till landskapet skall konsekvensanalyser visa i vilken grad egen beskattningsbehörighet skulle underlätta och stärka företagande och tillväxt.

Inom nuvarande system finns möjligheter att i större utsträckning utnyttja skattelikhande instrument för att stimulera entreprenörskap och företagande och därmed inrikta näringspolitiken på att skapa bättre utvecklingsförutsättningar.

Tänkbara skattelikhande instrument riktade till företag är nyanställningsavdrag, kompensation för lönebikostnader, forsknings- och utvecklings- samt investeringsavdrag, regionalt differentierade avdrag eller avgifter för energi och transporter.

Med skattelikhande instrument kan nya enpersonsföretag eller fast anställning av en arbetslös person gynnas. Kvinnligt företagande kan gynnas. Generationsväxling kan underlättas med till exempel riskkapital med låg initialränta eller avdrag för enskilda personers aktiekapital.

Instrumenten kan också riktas till vissa verksamheter såsom, miljö, hälsa, vård och omsorg.

Vi vill intensifiera arbetet med att minska gränshinder och undersöka möjligheterna att med elektroniska dokument och en virtuell adress underlätta hanteringen av skattegränsen.

## **10. Utbildningsnycklar**

Gymnasieutbildningen bör utvecklas utifrån ett näringspolitiskt perspektiv.

Genom att profilera bland annat sjöfart, IKT och hantverk/formgivning skapas kompetensplattformar som kan utgöra grund för affärsutveckling.

Det praktiska handlaget har varit och kommer att vara en viktig grund för all näringsutveckling på Åland.

En kombination av praktiskt kunnande, affärs kreativitet och högteknologi i småföretag kan bli en viktig komponent för den framtida konkurrenskraften.

## **11. Ständigt lärande**

Vi vill, bland annat genom att ta fram nytt utbildningsmaterial, införa mera kunskap om entreprenörskap och affärsverksamhet på alla nivåer i utbildningen;

grundskolan, gymnasialstadiet, lärlingssystem och mentorskap i företagen. Många kommer att bli medarbetare i organisationer och företag, men det finns också ett stort framtida behov av enskilda, kunniga yrkesutövare, både med praktisk och med teoretisk utbildning.

I utbildnings- och näringspolitiken skall målet vara en jämn fördelning av kvinnor och män i olika branscher och positioner i arbetslivet. Den officiella statistiken skall tydligt visa jämställdhetssituationen i näringslivet.

Mot bakgrund av den demografiska utvecklingen vill vi också utveckla former för mentorskap där äldre personer, i arbetet eller i pension, samverkar med yngre och delar med sig av sina erfarenheter, sina kunskaper och sin visdom.

### ***12. Mera verkstad***

Tillverkande småföretag som utnyttjar praktiskt handlag och modern teknologi passar bra på Åland.

En offentligt - privat finansierad verkstadssimulator för industriell tillverkning med robotar och datorstyrning ger yrkesutbildningen en framträdande roll i kunskapsområdet.

### ***13. Trygghet också för företagare***

En företagare som blir sjuk eller drabbas av oförutsedda ekonomiska problem har inte i alla situationer en social trygghet som kan jämföras med andra yrkesgrupper. Vi vill förbättra företagarnas ställning och trygghet.

Systemet med föräldraledighet måste utformas så att också småföretagare bättre kan utnyttja förmånerna.

Båda föräldrarnas arbetsgivare bör också dela på kostnaderna för föräldraledigheten.

### ***14. Experimentarium: Vatten Vindar Vågor***

Seglotionens och sjöfartens betydelse gör Åland unikt i världen.

För att lyfta fram havets betydelse och samtidigt belysa utvecklingen ur ett naturvetenskapligt och teknologiskt perspektiv föreslår vi ett "Experimentarium", med information, demonstrationer och experiment, för barn, ungdomar och vuxna som en del av Ålands sjöfartsmuseums verksamhet och i anslutning till Sjökvarteret,

Projektet, som ytterligare förstärker Ålands position på den maritima världskartan, kan förverkligas efter att museets nybyggnad färdigställts.

### ***15. Hela Ålands näringsliv skall utvecklas***

Åland är ett samhälle med spridd bosättning i balans med natur- och kulturmiljön. Många verksamheter finner sin naturliga plats i tätorter såsom Mariehamn och Godby.

I skärgården och glesbygden är kommunikationer och infrastruktur av avgörande betydelse. En utveckling av högklassiga, miljövänliga livsmedel med råvaror från fiske, fiskodling och jordbruk gynnar den regionala näringslivsutvecklingen.

Den nya upplevelseindustrin med kultur (konst)hantverk, måltider, utflykter konferenser och kongresser kommer att stärka olika regioner både som besöksmål och som leverantörer av produkter och tjänster.

Kombinationen av praktiskt handlag, affärskreativitet och modern teknologi har lika goda förutsättningar i alla regioner på Åland.

*Antaget av liberalernas centralstyrelse den 6 juni 2007.*